

TARYBA

Tarybos išvados dėl civilinės saugos veiklos atsižvelgiant į klimato kaitą

(2022/C 322/02)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta toliau:

I. ĮVADAS

1. PRIMINDAMA, kad Jungtinių Tautų darbotvarkėje iki 2030 m., Paryžiaus susitarime dėl klimato kaitos ir 2015–2030 m. Sendajaus nelaimių rizikos mažinimo programoje nustatytais darnaus vystymosi tikslais siekiama sumažinti su klimatu susijusių nelaimių riziką;
2. ATSIŽVELGDAMA Į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 196 straipsnį, kuriuo skatinamas valstybių narių bendradarbiavimas kovojant su nelaimėmis, ir į SESV 222 straipsnį, pagal kurį Sąjunga ir jos valstybės narės veikia solidarčiai, jei kuri nors valstybė narė patirtų nelaimę;
3. ATSIŽVELGDAMA Į prioritetą, kurį Sąjunga aiškiai suteikė perėjimui prie žaliosios ekonomikos ir biologinės įvairovės apsaugai pagal Žaliąjį kursą, Reglamente (ES) 2021/1119 nurodytą poveikio klimatui neutralumo tikslą, taip pat ekonomikos gaivinimo dokumentų rinkiniu remiamą žalesnės ir atsparesnės Europos, kuri būtų geriau pasirengusi reaguoti į dabartinius ir būsimus iššūkius, be kita ko, vykdydama išorės veiksmus, projektą;
4. PABRĖŽDAMA, kad 2001 m. sukurtas ir visų pirma 2013, 2019 ir 2021 m. sustiprintas Sąjungos civilinės saugos mechanizmas (SCSM) atlieka vis svarbesnį vaidmenį Europai reaguojant į gaivalines nelaimes ir žmogaus sukeltas katastrofas, kad neseniai iš dalies pakeitus SCSM nustatyti atsparumo nelaimėms tikslai, grindžiami dabartiniais ir į ateitį orientuotais scenarijais, ir kad SCSM padeda siekti bendrų klimato ir biologinės įvairovės Sąjungos finansavimo tikslų;
5. PRIMINDAMA 2009 m. birželio 4 d. Tarybos išvadas dėl sąmoningumo civilinės saugos srityje ugdymo, 2009 m. lapkričio 30 d. Tarybos išvadas dėl Bendrijos nelaimių prevencijos Europos Sąjungoje sistemos ir 2011 m. spalio 3 d. Tarybos išvadas dėl savanoriškos veiklos vaidmens socialinėje politikoje, kuriose pabrėžiama, kad savanoriška veikla naudinga savanoriams, bendruomenėms ir visai visuomenei; tai, kad 2018 m. sukurtas Europos solidarumo korpusas; pilietinės visuomenės ir piliečių svarbą didinant saugumą ir atsparumą; ir Sąjungos įsipareigojimus, susijusius su 2022-aisiais – Europos jaunimo metais;
6. PRIMINDAMA 2021 m. birželio 3 d. Tarybos išvadas „Klimato kaitai atsparios Europos kūrimas. Naujoji ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija“ ir 2021 m. lapkričio 23 d. Tarybos išvadas dėl pasirengimo būsimoms krizėms, reagavimo pajėgumų ir atsparumo joms stiprinimo;
7. PAŽYMĖDAMA, kad klimato kaitos poveikis yra akivaizdus ir kad su klimato kaita susiję ekstremalūs reiškiniai tampa vis dažnesni, intensyvesni ir nuolatiniai, todėl didėja žmoniškųjų, materialinių ir gamtinių nuostolių rizika, ir pabrėždama, kad valstybės narės turi imtis veiksmų šioje srityje;
8. PRIPAŽINDAMA Jungtinių Tautų Tarpyvyriausybines klimato kaitos komisijos pateiktus klimato kaitos, jos poveikio ir galimos būsimos rizikos mokslinius vertinimus, taip pat išdėstytas prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos švelninimo galimybes;

9. PRIPAŽINDAMA Europos gyventojų ir teritorijų pažeidžiamumą dėl jų įvairovės, visų pirma Viduržemio jūros baseino, kalnuotų ir miško vietovių, salpų, jūrų, pakrančių ir salų teritorijų, Arkties teritorijų ir atokiausių regionų bei miestų teritorijų atžvilgiu;
10. ATKREIPDAMA dėmesį į svarbų Sąjungos makroregioninių strategijų kaip vienos iš išorės politikos priemonių vaidmenį kovojant su klimato kaitos poveikiu ir didinant atsparumą;

II. EUROPOS SAJUNGOS TARYBA

1. DAR KARTĄ PATVIRTINA solidarumo principą reaguojant į klimato kaitos keliamus iššūkius Sąjungoje ir visame pasaulyje;
2. PRIMENA pagrindinę valstybių narių atsakomybę už savo žmonių, aplinkos ir turto, įskaitant kultūros paveldą, apsaugą;
3. PABRĖŽIA visuomenės ir savanorių dalyvavimo vaidmenį, kuris, kaip jau pabrėžta pirmiau minėtose 2011 m. spalio 3 d. išvadose, padeda plėtoti aktyvų pilietiškumą, demokratiją ir socialinę sanglaudą ir taip įgyvendinti pagrindines Sąjungos vertybes ir principus, taip pat didinti atsparumą civilinės saugos srityje;
4. MANO, kad dėl klimato kaitos valstybės narės ir Sąjungos institucijos turi būti pasirengusios kovoti su didelio masto, daugelį sektorių apimančiomis tarpvalstybinėmis nelaimėmis, turinčiomis grandininį poveikį, kurios gali vykti vienu metu ir dažniau Sąjungoje bei už jos ribų ir kurių padariniai galėtų turėti labai didelį poveikį žmonių gyvenimui ir veiklai, taip pat biologinei įvairovei;
5. PAŽYMI, kad Sąjunga turi parengti nuoseklesnį ir proaktyvesnį sisteminių požiūrį, kuriuo būtų didinamas atsparumas klimato kaitos padariniams visais nelaimių valdymo ciklo etapais, įskaitant prevenciją, pasirengimą, reagavimą ir atkūrimą;
6. PABRĖŽIA, kad svarbu dalytis žiniomis, praktine patirtimi ir inovacijomis, taip pat valstybių narių ir Komisijos įgyta patirtimi bei jas kaupti;
7. PRIPAŽIŠTA, kad valstybių narių ir Europos institucijų priemonėmis, taikomomis prisitaikymo prie klimato kaitos poveikio kontekste, kiek tai susiję su ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija, turėtų būti siekiama papildyti Sąjungos pastangas nelaimių rizikos valdymo srityje;
8. PABRĖŽIA, kad svarbu turėti pakankamai tarptautiniu mastu dislokuojamų pajėgumų valstybėse narėse, ES civilinės saugos rezervą ir strateginį Europos pajėgumų rezervą („rescEU“), kurie būtų parengti greitai ir veiksmingai reaguoti į su klimato kaita susijusias nelaimes, kai ekstremaliosios situacijos mastas viršija šalies galimybes reaguoti pačiai vienai;
9. PAŽYMI, kad SCSM atlieka svarbų vaidmenį valdant nelaimes, stiprina Sąjungos partnerystes ir prisideda prie Europos civilinės saugos kultūros;
10. PRAŠO valstybių narių:
 - a) **atsižvelgti** į su klimato kaita susijusią riziką nelaimių valdymo cikle, pavyzdžiui, pasinaudojant Komisijos ir Europos aplinkos agentūros kartu sukurtais priemonėmis, pavyzdžiui, platforma CLIMATE-ADAPT;

- b) **skatinti** darbą ir mokslinius tyrimus, susijusius su klimato kaitos poveikio peržiūros ir įtraukimo į jų nelaimių rizikos valdymo sistemas būdais; tokį darbą ir mokslinius tyrimus integruoti į valstybių narių nacionalinį rizikos vertinimą, rizikos valdymo gebėjimų vertinimo plėtojimą ir nelaimių rizikos valdymo planavimo tobulinimą, numatytus Sprendimo Nr. 1313/2013/ES dėl Sąjungos civilinės saugos mechanizmo 6 straipsnyje;
- c) **remti ir telkti** mokslinius tyrimus ir inovacijas siekiant gerinti nacionalinius civilinės saugos pajėgumus klimato kaitos kontekste, visų pirma pasitelkiant Sąjungos civilinės saugos žinių tinklą (toliau – žinių tinklas) ir, atsižvelgiant į tai, kompetencijos centrus, universitetus, tyrėjus ir temines bendruomenes arba kompetencijos centrus;
- d) **skatinti** investicijas į mokslinius tyrimus ir inovacijas civilinės saugos srityje klimato kaitos kontekste ir sutelkti atitinkamą Europos finansavimą;
- e) **rengti** tinkamus prevencijos ir pasirengimo veiksmus, įskaitant pakankamų pajėgumų užtikrinimą, kuriais siekiama kovoti su klimato kaitos keliamo rizika, pavyzdžiui, miškų gaisrais ir potvyniais, kurie abu kelia vis didesnę riziką Sąjungos piliečiams;
- f) šiuo atžvilgiu **toliau** plėtoti ES civilinės saugos rezervo ir „rescEU“ pajėgumus, be kita ko, remiantis Sprendimo Nr. 1313/2013/ES 10 straipsnyje numatytais esamais ir į ateitį orientuotais scenarijais, atsižvelgiant į nustatytą bei atsirandančią riziką ir bendrus pajėgumus bei trūkumus Sąjungos lygmeniu, visų pirma miškų gaisrų gesinimo iš oro, cheminių, biologinių, radiologinių ir branduolinių incidentų, skubiosios medicinos pagalbos, taip pat transporto, logistikos ir pastogės suteikimo srityse;
- g) **užtikrinti**, kad civilinės saugos operacijos būtų žalesnės ir tvaresnės visais nelaimių valdymo ciklo etapais, ir skatinti mokslinius tyrimus, inovacijas ir dalijimąsi žiniomis;
- h) **atsižvelgti** į poveikį aplinkai ir klimato kaitai teikiant pagalbą pagal SCSM, visų pirma, kai tikslinga, sutelkiant išteklius;
- i) **remti** gyventojų, kuriems gresia su klimato kaita susijusi rizika, pasirengimą ir atsparumą teikiant konkrečią informaciją, švietimą ir rengiant pratybas – tai gali apimti nacionalinį bei subnacionalinį lygmenis ir net tarpvalstybinį aspektą – ypatingą dėmesį skiriant ypač pažeidžiamiems žmonėms;
- j) **stiprinti** savanorių organizacijas kaip neatsiejamą civilinės saugos dalį;
- k) šiuo atžvilgiu **apsvarstyti galimybę**, kai tikslinga, ir koordinuojant veiksmus su vietos valdžios institucijomis, į reagavimo operacijas įtraukti spontaniškas iniciatyvas;
- l) **pabrėžti** piliečių indėlio į jų pačių saugą ir atsparumą svarbą ir skatinti visas iniciatyvas, kuriomis siekiama įvertinti, pripažinti ir skatinti, kai tinkama, pasitelkiant teisinę sistemą, jų aktyvų dalyvavimą savanoriškuose reagavimo į nelaimės veiksmuose ir priemonėse;
- m) **atsižvelgti** į ypatingą jaunimo vaidmenį šioje srityje;
- n) **propaguoti** pavyzdį piliečio, kuris aktyviai užsitikrina savo saugą ir atsparumą arba šiuo tikslu aktyviai dalyvauja nacionalinėse ar vietos civilinės struktūrose, prisidedančiose prie civilinės saugos, imantis veiksmų šiose trijose srityse:
- i) perspėjimo: paaiškinant įvairių institucijų vaidmenį ir atsakomybę teikiant tikslinius perspėjimus nukentėjusiems asmenims, taip pat naudojant šiuolaikines informacines ir ryšių technologijas;
 - ii) informacijos teikimo: didinant visuomenės informuotumą apie susijusią riziką, ypač tose srityse, kuriose klimato kaitos poveikis yra didžiausias, skleidžiant viešą informaciją ir organizuojant mokymo veiklą, įskaitant savanorišką veiklą;

- iii) mobilizavimo: skatinant piliečių tinklus, asociacijas ir savanorius, dalyvaujančius rizikos prevencijos iniciatyvose, reagavimo į nelaimes ir pirmosios pagalbos mokymo veikloje;
- o) **atsižvelgti** į ilgalaikių ekstremaliųjų situacijų svarbą ir didėjančią riziką, kurią jos gali kelti civilinės saugos sistemoms tiek nacionaliniu, tiek Europos lygmeniu;
- p) **atsižvelgti** į klimato kaitos poveikį vykdant tarptautinius civilinės saugos veiksmus, stiprinant bendradarbiavimą ir remiant nelaimių ir krizių valdymą;

11. PRAŠO Komisijos:

- a) **reguliariai atnaujinti** gamtinių ir žmogaus sukeltų nelaimių, kurios gali kilti Sąjungoje, rizikos tarpsektorinę apžvalgą, atsižvelgiant į klimato kaitos poveikį, remiantis valstybių narių nacionalinėmis rizikos vertinimo ataskaitomis;
- b) **užtikrinti**, kad į klimato kaitos poveikį būtų sistemingai atsižvelgiama per visą nelaimių valdymo ciklą;
- c) **užtikrinti**, kad SCSM būtų tokiu būdu atsižvelgiama į skirtingą nelaimių pobūdį, kad į jas būtų galima, kai įmanoma, proaktyviai, reaguoti ir prie jų prisitaikyti;
- d) **didinti** galimybes pagal SCSM dislokuoti aplinkos ir klimato kaitos srities ekspertus ;
- e) **skatinti** SCSM papildomumą su kitais Sąjungos krizių valdymo mechanizmais;
- f) **remti** civilinės saugos srities mokslinius tyrimus ir inovacijas, konkrečiai sudarant turimų žinių sąrašą, ir turtinti žinių tinklą, Nelaimių rizikos valdymo žinių centrą ir kompetencijos centrus, kurie galėtų būti įsteigti pagal tą sistemą, taip pat tarptautinių organizacijų administruojamus centrus;
- g) **stiprinti** ir pritaikyti Sąjungos nelaimių ir krizių valdymo ir sprendimų rėmimo dokumentus, priemones ir platformas pagal Bendrą ekstremaliųjų situacijų ryšių ir informacijos sistemą, Europos sausrų stebėjimo centrą, Europos perspėjimo apie potvynius sistemą, Europos miškų gaisrų informacijos sistemą, taip pat GALILEO, „Copernicus“ ir ES vyriausybės palydovinio ryšio programas;
- h) **gerinti** Reagavimo į nelaimes koordinavimo centro numatymo ir reagavimo pajėgumus, visų pirma išnagrinėjant, kaip geriau panaudoti technologines inovacijas, įskaitant dirbtinį intelektą ir turimus duomenų šaltinius, kad būtų galima išsiaiškinti ir numatyti ekstremalią su klimatu susijusią riziką;
- i) **skatinti** žalesnes ir tvaresnes Europos civilinės saugos operacijas remiant mokslinius tyrimus ir inovacijas, apžvelgiant dabartinę padėtį ir parengiant gerosios šios srities praktikos vadovus;
- j) **toliau propaguoti** pilietinės visuomenės dalyvavimą užkertant kelią klimato kaitai ir imantis reagavimo į ją veiksmų, remiant piliečių indėlių į jų pačių saugą ir atsparumą ir skatinant visas savanoriškas reagavimo į nelaimes iniciatyvas, koordinuojant veiksmus su nacionalinėmis ar subnacionalinėmis valdžios institucijomis, be kita ko, teikiant Europos apdovanojimus;
- k) **rengti** ekologinių katastrofų ir su klimatu susijusių nelaimių valdymo mokymo programas ir pratybas, be kita ko, pagal ES mokymo programą, ir skatinti teikti ekspertines žinias, kad jas būtų galima panaudoti pagal SCSM sistemą;
- l) **išnagrinėti** klimato kaitos klausimą vykdant tarptautinius civilinės saugos veiksmus, be kita ko, skatinant keitimąsi patirtimi ir gerąja praktika su partneriais, pavyzdžiui, Vakarų Balkanuose ir įgyvendinant Europos kaimynystės politiką;

12. PRAŠO Komisijos pranešti Tarybai apie pažangą, padarytą rengiant kas trejus metus teikiamas SCSM ataskaitas, ir ragina valstybes nares padėti Komisijai atlikti šią užduotį.
